

Πρώτη Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή 1996 ¹

ΕΛ. ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ*

Η έκθεση αυτή είναι η πρώτη μιας νέας σειράς εκθέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 130B της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι εκθέσεις αυτές υποβάλλονται ανά τριετία από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών και αναφέρονται στην πρόοδο που έχει σημειωθεί για την υλοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και στον τρόπο με τον οποίο έχουν συμβάλει τα διάφορα μέσα πολιτικής.

Η έκθεση περιλαμβάνει, εκτός μια σύντομη εισαγωγή για το ζήτημα της συνοχής και έναν επίλογο με συνοπτικά συμπεράσματα, πέντε βασικά κεφάλαια που εξετάζουν:

- την εξέλιξη των οικονομικών και κοινωνικών διαφορών μεταξύ κρατών μελών, περιφερειών και κοινωνικών ομάδων,
- την συνεισφορά των πολιτικών των κρατών μελών στο ζήτημα της συνοχής (των μακρο-οικονομικών πολιτικών σύγκλισης και των εθνικών διαρθρωτικών/περιφερειακών πολιτικών),

* Ελένη Ανδρικοπούλου. Επίκουρη Καθηγήτρια, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

- τα αποτελέσματα των διαρθρωτικών πολιτικών, ή αλλιώς των πολιτικών συνοχής, της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- τις επιπτώσεις στη συνοχή των άλλων, των μη διαρθρωτικών, πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και
- τις προοπτικές και προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πολιτικές για τη συνοχή.

Η κύρια καινοτομία της έκθεσης είναι ότι συνθέτει σε ένα ενιαίο κείμενο θέματα τα οποία αποτελούν αντικείμενο διαφόρων εκθέσεων της Επιτροπής: των ανά τριετία εκθέσεων για την κατάσταση των περιφερειών της Κοινότητας, των ετήσιων εκθέσεων για τη διαχείριση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων, καθώς και εκθέσεων που αφορούν διάφορες μη διαρθρωτικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως π.χ. για τις κρατικές ενισχύσεις. Τα επιμέρους κεφάλαια της έκθεσης έχουν γραφεί από τις υπηρεσίες της Επιτροπής με βάση αναλυτικές μελέτες που έχουν γίνει από διάφορες ερευνητικές ομάδες.

Σε σύγκριση με τις άλλες συναφείς εκθέσεις, η έκθεση για τη συνοχή αποτελεί συνεπώς μια πιο συνολική απόπειρα εκτίμησης των επιπτώσεων όλων των πολιτικών που ασκούνται σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο από τα κράτη μέλη και την Ένωση. Και, όπως όλες οι εκθέσεις της Επιτροπής, παρά την εξαντλητική αναφορά σε δεδομένα και αριθμούς, είναι πρώτα απ' όλα ένα πολιτικό κείμενο. Από τη μια πλευρά, προσπαθεί να εξισορροπήσει αντιτιθέμενες τάσεις μεταξύ των κρατών μελών και να μη θίξει κανέναν και, από την άλλη, να "δικαιολογήσει" τις θέσεις και προτάσεις της Επιτροπής και γενικότερα να προβάλλει το ρόλο και τη σημασία της Ένωσης.

Θα δούμε συνοπτικά τι περιέχει το κάθε ένα από τα επτά κεφάλαια της έκθεσης.

Το πρώτο κεφάλαιο, με τίτλο "*Τι εννοούμε με συνοχή*," είναι μια σύντομη εισαγωγή στην οποία επιχειρείται να διευκρινιστεί το περιεχόμενο της έννοιας της συνοχής αφενός και ο χαρακτήρας της παρέμβασης αφετέρου.

Η έννοια της συνοχής διερευνάται ως προς τις δύο διαστάσεις της τη γεωγραφική και την κοινωνική. Είναι γεγονός ότι, όπως τίθεται στο άρθρο 130Α της Συνθήκης, η έννοια της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής έχει έντονη τη γεωγραφική διάσταση: "μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των περιφερειών και της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών". Η κυρίαρχη αυτή άποψη ενισχύεται από το ότι οι περιφερειακοί στόχοι συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος των χρηματοδοτήσεων των διαρθρωτικών ταμείων. Η δεύτερη και περισσότερο δύσκολο να οριστεί πλευρά είναι η *κοινωνική συνοχή* η οποία επιβάλλει, όπως επισημαίνεται στην έκθεση, τη μείωση των

ανισοτήτων όσον αφορά την άνιση πρόσβαση στις ευκαιρίες απασχόλησης και στις αμοιβές με τη μορφή εισοδήματος. Τέτοιες ανισότητες έχουν σοβαρές κοινωνικές συνέπειες και οδηγούν στην περιθωριοποίηση τμημάτων του πληθυσμού όπως οι μακροχρόνια άνεργοι, οι νέοι άνεργοι και οι φτωχοί.

Ός προς το ποια θα ήταν η τακτική για την προώθηση και των δύο πλευρών της συνοχής, η απάντηση είναι ελλειπτική και συνοπτική. Τονίζεται με έμφαση ότι η επίτευξη της συνοχής απαιτεί μια δύσκολη, και αν καθυστερήσει επώδυνη, διαδικασία αλλαγής. Η βελτίωση του επιπέδου ζωής και η μείωση των οικονομικών και κοινωνικών διαφορών εξαρτάται από την αύξηση της παραγωγικότητας, η οποία με τη σειρά της επιβάλλει σχεδόν αναπόφευκτα την εισαγωγή νέων τεχνολογιών, νέων τρόπων εργασίας και νέων εξειδικεύσεων και μπορεί να επιφέρει σημαντικά προβλήματα προσαρμογής στη αγορά εργασίας. Εκτιμάται όμως ότι δεν θα πρέπει να "παγώσουν" οι υπάρχουσες οικονομικές δομές για να προστατευθούν οι θέσεις εργασίας. Ευελιξία και καινοτομία είναι οι κεντρικές συνιστώσες. Ο στόχος είναι να επιταχυνθεί ο ρυθμός δημιουργίας νέων ευκαιριών και να εξασφαλιστεί ότι η εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού καλύπτει τις ανάγκες. Μόνον σε εξαιρετικές περιπτώσεις και κατ' εξαίρεση οι πολιτικές συνοχής θα επιδιώξουν τη συγκράτηση των ρυθμών με τους οποίους χάνονται θέσεις εργασίας σε τομείς που βρίσκονται σε παρακμή και αυτό δεν θα πρέπει να το κάνουν για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Στο τελευταίο μέρος της εισαγωγής επιχειρείται αφενός, να τοποθετηθούν στη σωστή τους κλίμακα οι ποσοτικές εκτιμήσεις και μετρήσεις της έκθεσης, ώστε να μην "παρανοηθεί" η σημασία τους και, αφετέρου, να τονιστούν ορισμένες ποιοτικές πλευρές της προσπάθειας για συνοχή.

Το δεύτερο κεφάλαιο με τίτλο "*Η διαδικασία σύγκλισης και η συνοχή: πρόσφατες τάσεις*", επιχειρεί μια αναλυτική και εκτεταμένη καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης και της εξέλιξης (1983-1993) των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ κρατών μελών, περιφερειών και κοινωνικών ομάδων.

Το μεγαλύτερο μέρος του κεφαλαίου ασχολείται με τις γεωγραφικές συνιστώσες και την κατανομή του κατά κεφαλή εισοδήματος και της απασχόλησης και ανεργίας μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ περιφερειών. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις εξελίξεις που αφορούν τις τέσσερις χώρες που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής, τις λεγόμενες "χώρες συνοχής" (Ιρλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ελλάδα). Η γενική διαπίστωση είναι ότι υπήρξε σημαντική μείωση των ανισοτήτων στο κατά κεφαλή εισόδημα, ενώ οι χώρες συνοχής (ιδίως η Ιρλανδία) βελτίωσαν

αισθητά τη θέση τους. Η δημιουργία απασχόλησης, αντίθετα, δεν ήταν αρχική για να οδηγήσει σε μείωση της ανεργίας. Η ανεργία στις περισσότερες χώρες συνεχίζει να αυξάνει. Σε επίπεδο περιφερειών οι διαφορές στα εισοδήματα παραμένουν σταθερές, ενώ οι διαφορές στα ποσοστά ανεργίας διευρύνθηκαν λόγω της θεαματικής αύξησης της ανεργίας σε πολλές περιφέρειες (η ανεργία στις 25 περιφέρειες με τα υψηλότερα ποσοστά αυξήθηκε κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες -από 17,2% σε 22,4%).

Από την άποψη της κοινωνικής διάστασης της συνοχής, η προσοχή στρέφεται αποκλειστικά στο ζήτημα της απασχόλησης και ανεργίας. Η γενική διαπίστωση είναι ότι η ανεργία θίγει περισσότερο τις ασθενέστερες κοινωνικές ομάδες και ιδίως τους νέους, τις γυναίκες και τους ανειδίκευτους (αυτοί απειλούνται κυρίως με μακροχρόνια ανεργία). Από την άλλη πλευρά, ο αριθμός των ατόμων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας αυξάνει σε διάφορα κράτη μέλη.

Στο τελευταίο μέρος του κεφαλαίου, θίγονται δύο άλλες διαστάσεις της συνοχής που έχουν σημασία για την αρμονική ανάπτυξη και αφορούν αφενός την ποιότητα ζωής, την προσιτότητα του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη και αφετέρου τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ευρωπαϊκή ιθαγένεια, τη δημοκρατία και την αλληλεγγύη.

Το τρίτο κεφάλαιο με τίτλο *“Πολιτικές των κρατών μελών και συνοχή: μια επισκόπηση”* εξετάζει το ρόλο και τα επιτεύγματα των πολιτικών των κρατών μελών. Οι πολιτικές που ασκούν τα κράτη μέλη στην επικράτεια τους είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν τη συνοχή κυρίως λόγω του μεγέθους των πόρων που διατίθενται (οι δημόσιες δαπάνες βρίσκονται στο 40-60% του εθνικού ΑΕΠ ενώ ο κοινοτικός προϋπολογισμός στο 1,2% του κοινοτικού ΑΕΠ). Οι πολιτικές που εξετάζονται είναι, από τη μια πλευρά, οι μακρο-οικονομικές πολιτικές σταθεροποίησης της οικονομίας (ιδίως όσον αφορά τα κριτήρια σύγκλισης) και, από την άλλη, οι αναδιανεμητικές πολιτικές που αποσκοπούν αφενός στη βέλτιστη κατανομή των παραγωγικών πόρων και αφετέρου στην αναδιανομή του εισοδήματος μεταξύ ατόμων και μεταξύ περιφερειών.

Η τελευταία κατηγορία αφορά τις δια-περιφερειακές μεταβιβάσεις πόρων στο εσωτερικό των κρατών μελών είτε μέσω της διαφορετικής κατανομής φόρων/δημοσίων δαπανών που επιτρέπει την καθαρή μεταφορά πόρων στις ασθενέστερες περιφέρειες είτε μέσω των περιφερειακών ενισχύσεων προς τις ασθενέστερες περιοχές στα πλαίσια της εθνικής περιφερειακής πολιτικής. Στην πρώτη περίπτωση, σχετικές μελέτες έδειξαν ότι η καθαρή μεταφορά πόρων συνεισφέρει σημαντικά στη μείωση των περιφερειακών διαφορών εισοδήματος στο εθνικό επίπεδο. Στη δεύτερη περίπτωση, φαίνεται ότι η ένταση της περιφερειακής βοήθειας

ποικίλλει από χώρα σε χώρα. Τα πλουσιότερα κράτη μέλη μπορούν να διαθέσουν περισσότερους πόρους από ότι τα φτωχότερα, με αποτέλεσμα οι κατά κεφαλή περιφερειακές κρατικές ενισχύσεις στην Ανατολική Γερμανία και τη Νότια Ιταλία να είναι ψηλότερες από αυτές των χωρών συνοχής (τα δύο τρίτα του συνόλου των περιφερειακών κρατικών ενισχύσεων της Ένωσης δαπανώνται από τη Γερμανία και την Ιταλία).

Το τέταρτο κεφάλαιο με τίτλο "*Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης*" εξετάζει τη συνεισφορά στη συνοχή όλων των κοινοτικών πολιτικών εκτός των διαρθρωτικών. Οι πολιτικές που εξετάζονται ομαδοποιούνται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: οι πολιτικές για τη γεωργία και την αλιεία, οι πολιτικές που συνδέονται με την Ενιαία Αγορά και προωθούν την συνολική ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής οικονομίας και οι πολιτικές που συνδέονται με τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Οι επιπτώσεις διαφοροποιούνται σημαντικά ανάλογα με την πολιτική.

Η *Κοινή Αγροτική Πολιτική* απορροφά το 50% του κοινοτικού προϋπολογισμού και έχει σημαντικές αναδιανεμητικές επιπτώσεις, έμμεσα μέσω των τιμών αγοράς και άμεσα μέσω των επιδοτήσεων προς τους αγρότες. Πριν τη μεταρρύθμιση του 1992, οι επιπτώσεις της ΚΑΠ ήταν ιδιαίτερα άνισες. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 80% των μεταβιβάσεων της ΚΑΠ πήγαινε στο 20% των μεγαλύτερων και πιο επικερδών αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Η μεταρρύθμιση είχε θετικά αποτελέσματα για τη συνοχή, καθώς οι χώρες συνοχής (με εξαίρεση την Πορτογαλία) δέχονται περισσότερες καθαρές μεταβιβάσεις πόρων απ' ότι προηγούμενα. Εντούτοις, υπάρχουν μεγάλα περιθώρια περαιτέρω μείωσης των διαφορών μεταξύ κρατών μελών, περιφερειών και κοινωνικών ομάδων. Όσον αφορά την πολιτική για την *Αλιεία*, επισημαίνεται ότι παρά το γεγονός ότι αφορά λίγους απασχολούμενους, μπορεί να έχει σημαντική επίδραση σε ορισμένες από τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες.

Στα πλαίσια των πολιτικών που προωθούν τη συνολική ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, η έκθεση εξετάζει το πρόγραμμα της Ενιαίας Αγοράς, την πολιτική για τη βιομηχανία, την πολιτική ανταγωνισμού, την πολιτική έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, την πολιτική για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και την εμπορική πολιτική. Οι πολιτικές αυτής της κατηγορίας δεν επιδιώκουν τη συνοχή, αλλά και δεν θα πρέπει να αντιστρατεύονται τους στόχους της. Οι εκτιμήσεις για τις πραγματικές επιπτώσεις στη συνοχή ποικίλλουν ανάλογα με την πολιτική. Για παράδειγμα, οι φόβοι ότι η *Ενιαία Αγορά* θα συντρίψει τις φτωχότερες χώρες φαίνεται ότι δεν επαληθεύτηκαν στην πράξη, αφού οι επιπτώσεις ήταν θετικές τόσο για την Ιρλανδία όσο και για την Ισπανία και την Πορτογαλία (για την Ελλάδα και την Νότια Ιταλία οι επιπτώσεις ήταν οριακές). Θετικές επίσης κρίνονται οι εξελίξεις στην *πολιτική έρευνας*

και τεχνολογικής ανάπτυξης, επειδή οι προσπάθειες που γίνονται για τη βελτίωση της θέσης των ασθενέστερων κρατών μελών και περιφερειών είχαν κάποια θετικά αποτελέσματα. Εντούτοις, οι θετικές επιπτώσεις είναι οριακές, στο βαθμό που η κύρια κατεύθυνση της πολιτικής είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μέσω της επιστημονικής υπεροχής, πράγμα που σημαίνει μεγαλύτερη συγκέντρωση ερευνητικών δραστηριοτήτων στα κύρια εξειδικευμένα κέντρα, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται στο Βορρά σε περιορισμένο αριθμό νησίδων έρευνας και καινοτομίας. Το ίδιο αμφίρροπες είναι οι εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις της πολιτικής των διευρωπαϊκών δικτύων, καθώς οι χώρες συνοχής φαίνεται ότι θα κερδίσουν μεν σε απόλυτους όρους αλλά δεν θα βελτιώσουν απαραίτητα και τη σχετική τους θέση απέναντι στις πλουσιότερες χώρες. Η πολιτική ανταγωνισμού, τέλος, προωθεί την απελευθέρωση της αγοράς και αποσκοπεί περισσότερο στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας παρά στη βελτίωση της συνοχής με γεωγραφικούς όρους. Εντούτοις θεωρείται ότι, αν οι παραμορφώσεις της αγοράς είναι ευρύτατα διαδεδομένες στα φτωχότερα κράτη μέλη και περιφέρειες, τότε αυτή η απελευθέρωση θα μπορούσε να έχει έμμεσες θετικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα και την ανάπτυξη αυτών των περιοχών. Όσον αφορά τις επιτρεπόμενες κρατικές ενισχύσεις που εξυπηρετούν εθνικούς περιφερειακούς στόχους (βλ. κεφάλαιο 3) θα πρέπει να επιβληθούν κανόνες που να διασφαλίζουν τους στόχους της συνοχής και να εξασφαλίζουν τη συγκέντρωση στις πιο μειονεκτικές περιοχές σε κοινοτικό επίπεδο.

Τέλος, στις πολιτικές που συναρτώνται με την ποιότητα ζωής συμπεριλαμβάνονται αυτές που αφορούν την κοινωνική πολιτική, το περιβάλλον και την εκπαίδευση και κατάρτιση. Οι πολιτικές αυτής της κατηγορίας θεωρούνται ότι από τη φύση τους ευνοούν τη συνοχή, επειδή έχουν έντονη την κοινωνική διάσταση και απευθύνονται περισσότερο άμεσα στους πολίτες της Ένωσης, αντίθετα με τις προηγούμενες πολιτικές που απέβλεπαν περισσότερο στην οικονομική αποτελεσματικότητα. Είναι χαρακτηριστικό όμως, από την άλλη πλευρά, ότι οι επιπτώσεις αυτών των πολιτικών ήταν μεγαλύτερες στο θεσμικό επίπεδο. Όσον αφορά την κοινωνική πολιτική, όπως και την εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, η Ένωση λειτούργησε περισσότερο ως καταλύτης για την προώθηση βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων και αξιών, ενώ με την περιβαλλοντική πολιτική επεδίωξε να ενσωματώσει την έννοια της βιωσιμότητας (sustainability) της οικονομικής ανάπτυξης με περιβαλλοντικούς όρους.

Το πέμπτο κεφάλαιο με τίτλο "Κοινοτικές διαρθρωτικές πολιτικές και συνοχή: αμοιβαία ευθύνη" επιχειρεί να αξιολογήσει τις επιπτώσεις των ιδίων των διαρθρωτικών πολιτικών, ή αλλιώς των πολιτικών συνοχής.

κατά την πρόσφατη περίοδο προγραμματισμού, τη δεκαετία από το 1989 έως το 1999. Καταρχήν εξετάζονται τα συνολικά αποτελέσματα, σε μακρο-οικονομικό επίπεδο, που αφορούν την αναδιανομή μεταξύ κρατών μελών και περιφερειών και ειδικότερα τις αναδιανεμητικές επιπτώσεις των διαρθρωτικών πολιτικών προς όφελος των φτωχότερων περιφερειών και των περιφερειών σε βιομηχανική παρακμή (στόχοι 1 και 2). Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις των μακρο-οικονομικών μοντέλων, τα οποία χρησιμοποιούνται για να ποσοτικοποιήσουν τις επιπτώσεις των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, με έμφαση στις τέσσερις χώρες που δέχονται το μεγαλύτερο μέρος των διαρθρωτικών πόρων. Η αξιολόγηση αυτή ολοκληρώνεται με τις μικρο-οικονομικές εκτιμήσεις για κάθε έναν από τους στόχους ξεχωριστά, τις κοινοτικές πρωτοβουλίες και τα πιλοτικά προγράμματα. Τα συμπεράσματα της αξιολόγησης είναι ενθαρρυντικά, αν και με διαφορετικούς βαθμούς επιτυχίας για τις διάφορες επιμέρους πλευρές των πολιτικών. Πιο επιτυχείς κρίνονται οι αναδιανεμητικές επιπτώσεις προς όφελος των φτωχότερων κρατών μελών και περιφερειών, καθώς και τα αποτελέσματα από τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις σ' αυτές τις περιφέρειες (στόχου 1). Το τελευταίο μέρος του κεφαλαίου αφιερώνεται στις βελτιώσεις που επιτεύχθηκαν στα πλαίσια του όλου συστήματος παρακολούθησης και εφαρμογής.

Το έκτο κεφάλαιο με τίτλο *"Η πορεία προς το μέλλον"* συνοψίζει τις σκέψεις της Επιτροπής σχετικά με τις προοπτικές των πολιτικών συνοχής και τις προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν. Η Επιτροπή δηλώνει καταρχήν αποφασισμένη να διατηρήσει, και όπου είναι δυνατόν να ενδυναμώσει, τις διαρθρωτικές πολιτικές για μια σειρά από λόγους που συνδέονται με τη συνεισφορά τους στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Εξετάζονται οι αδυναμίες και εντοπίζονται οι βελτιώσεις που θα μπορούσαν να υπάρξουν στο μέλλον, με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών συνοχής. Όσον αφορά ειδικότερα το περιεχόμενο των προγραμμάτων εντοπίστηκαν τέσσερις περιοχές, στις οποίες θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα: α) η δημιουργία απασχόλησης, β) η ανταγωνιστικότητα των παραγωγικών δομών, γ) η περιβαλλοντική προστασία και δ) η ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Οι προκλήσεις που καλούνται οι πολιτικές συνοχής να αντιμετωπίσουν στο μέλλον συναρτώνται με τις γεωγραφικές και οικονομικές επιπτώσεις μιας σειράς εξελίξεων, από την ένταξη νέων κρατών μελών έως τις νέες τεχνολογίες και τις αλλαγές στους παραγωγικούς κλάδους. Σε δύο περιοχές οι προκλήσεις κρίνονται ως οι πιο κρίσιμες: από τη μια πλευρά, στην τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών, τα οφέλη και τα κόστη της οποίας είναι άνισα κατανεμημένα μεταξύ των διαφόρων περιοχών και των κοινωνικών ομάδων και, από την άλλη, στις επίμονες ανισορροπίες

που εμφανίζονται στη χρήση Ευρωπαϊκού εδάφους ως συνόλου και στα διαφορετικά συστήματα χωροταξικού σχεδιασμού των κρατών μελών, αντικείμενο που εξετάζεται στις πρόσφατες συζητήσεις της Επιτροπής και των κρατών μελών στα πλαίσια του "Ευρώπη 2000" και του εκπονούμενου "Σχεδίου Ευρωπαϊκής Χωρικής Ανάπτυξης".

Το έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο, με τίτλο "Συμπεράσματα", επαναλαμβάνει συνοπτικά τα κύρια σημεία της έκθεσης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις κοινοτικές πολιτικές και ιδίως στον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αυξηθεί τόσο η συνεισφορά στη συνοχή των μη-διαρθρωτικών πολιτικών όσο και η αποτελεσματικότητα των ίδιων των διαρθρωτικών πολιτικών.

Η έκθεση συνοδεύεται από "Στατιστικό Παράρτημα" με αναλυτικούς πίνακες που συγκεντρώνουν ένα χρήσιμο πρωτογενές υλικό. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι και το κυρίως κείμενο συνοδεύεται από πολλά διαγράμματα και χάρτες.

Στη σύντομη αυτή παρουσίαση δεν μπορούν να διατυπωθούν αλλά και δεν απαιτούν γενικά συμπεράσματα. Ωστόσο θα πρέπει κανείς να αναγνωρίσει ότι το μέλλον αλλά και η ίδια η ύπαρξη των διαρθρωτικών πολιτικών θα εξαρτηθεί από τις συμφωνίες και δεσμεύσεις που θα προκύψουν κατά τη Διακυβερνητική Διάσκεψη στα πλαίσια της οποίας θα προσδιοριστεί η συνολική πορεία της Ε.Ε. Είναι έτσι λογικό να αναμένεται ότι η σχετική θέση των διαρθρωτικών πολιτικών θα προσδιοριστεί από: α) τον προσανατολισμό ως προς το ζήτημα της διερεύνησης και εμβάθυνσης καθώς και των συνακόλουθων θεσμικών αναδιαρθρώσεων στα όργανα και τις λειτουργίες της Ε.Ε., β) τις επιλογές σχετικά με τον ανταγωνισμό ή αναδιανεμητικό χαρακτήρα των πολιτικών της Ε.Ε. γεγονός που θα επηρεάσει ποσοτικά και ποιοτικά τις διαρθρωτικές πολιτικές και γ) την ισορροπία ανάμεσα στον ομοσπονδιακό ή διακρατικό χαρακτήρα της Ε.Ε. και το συγκεκριμένο περιεχόμενο που θα αποκτήσει η αρχή της επικουρικότητας. Σε κάθε περίπτωση οι διαρθρωτικές πολιτικές αποτελούν ένα πεδίο δοκιμασίας της αντοχής, της ικανότητας και της δέσμευσης των μελών στην κοινή προσπάθεια οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σημειώσεις

1. Η έκθεση δημοσιεύθηκε πρώτα στα αγγλικά: European Commission, First Report on Economic and Social Cohesion 1996, Preliminary Edition, European Union. Office for Official Publications of the European Communities, 1996 (σελίδες 158).